

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

mestni učitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 4.

Ljubljana, 15. svečana 1890.

XXX. leto.

Vsebina: Ivan Krulec — Ljubljana: Lavtarjeva metoda pri pouku v računstvu na najnižji stopinji ljudske šole. — Ivo Trošt — Razdrto: O potrebi popularizacije najnavadnejših pravil praktične vzgoje. — Ljudevit Stiasny — Kamnik: Nekaj črtic iz šolskega življenja v Kamniku v minulih stoletjih. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Književnost. — Vprašanja in odgovori. — Dopisi: Z Blok. — Iz Podzemlja. — Z Velikih Poljan. — Iz Črnomlja — Iz Vrem. — Vestnik pedagoškega društva v Krškem. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Lavtarjeva metoda pri pouku v računstvu na najnižji stopinji ljudske šole.

Vsakdo vé, kako važno mesto zavzema računstvo med ljudskošolskimi predmeti; to pa po vsej pravici, kajti že njegov dvojni namen, formalni in materialni vzdržuje ga na tem vzvišenem mestu. Računstvo je predmet, ki vzpodbuja učenca, da preudarja, razsoja in sklepa. Tudi za vsakdanje življenje ima računstvo veliko vrednost. Mislimo si le človeka, kojemu ni bila dana prilika, izuriti se v računstvu. Kolika nevarnost mu preti vsak dan med sprijenim svetom.

Da pa učitelj doseže ta dvojni namen pri svojih učencih, treba je, da se ogreje za ta predmet in ga učencem napravi kar prijetnejšega in najzanimivejšega. Ravno računstvo bi utegnilo zapeljati učitelja v suhoparno predavanje. Kreniti mora tu naravnih pot duševnega razvijanja pri svojih učencih. Središče računstvenega pouka mora biti učenec. Učenec sam izdeluj in sam pridi po navodu učiteljevem do rezultata. Po takem hevrističnem poti imata učitelj in učenec

sojave veselje, ker prideta na lahek in zanimiv način do zaželjenega smotra. Olajša si pa učitelj to delo z različnimi učili, ker noben predmet ne potrebuje nazornosti bolj, nego računstvo. Elementarni učitelj Wiedemann pravi o počitovanji pri računstvu to: „Zu einem gründlichen und erfolgreichen Rechen-Unterricht gehören hauptsächlich drei Dinge: 1. Anschauung, 2. noch einmal Anschauung und 3. immer wieder Anschauung. —

Učitelj pa tudi lahko nazorno poučuje, saj ima pri roki obilo stvarij, kakor držala, svinčnike, orehe, jabolka i. dr., s katerimi počituje pouk. Najbolj v rabi so pa v šolah računski stroji. Seveda se je teh sedaj že obilo nabralo, naj imenujem samó: Heer-Sternove računске podobe, Tillichovo računsko, Gersbachove računске tablice, českega učitelja Švastala računski stroj in pri nas najbolj navadni ruski računski stroj in dr. Teh strojev ne mislim opisovati, a opozarjati mi je pa vender na neki nov domač izum,

na računski stroj gospoda L. Lavtarja, c. kr. profesorja na mariborskem učiteljski. Imenuje se „metrično računilo iz ploščic“.

Gospod profesor si prizadeva, da bi računski pouk na šolah donášal obilo najboljšega sadú. Zato želi, da bi se računski pouk po ljudskih šolah popolnoma preustrojil in se učencem olajšal. V dosego tega hoče s svojo metodo pričeti v elementarnih razredih. V to svrhu je spisal troje knjig s sledečimi naslovi: Erstes Rechenbuch für Volksschulen — Zahlenraum 1 — 20 (8 kr.), Zweites Rechenbuch für Volksschulen — Zahlenraum 1 — 100 (15 kr.) in navod k tema računicama z naslovom: Der Rechenunterricht in der Volksschule. Cena? Moja namera je, tiste, ki niso imeli še prilike ogledati si teh knjig, seznaniti s sistemo njihove vsebine.

Glavni princip te metode je, da mišljenje vzpodbuja in je tudi omogoči. Da pa to doseže, so računice tako prirejene, da je učitelj primoran računске skupine večkrat ponavljati in s tem utrjevati računске vrste. Tudi on ima za princip, da je „ponavljanje duša pouka“. Najbolj razvidna bo pa metoda tega pouka, ako jo tu opišem.

Učitelj ima za počitovala: kocke 1 dm visoke, cilindre, črtalnike, svinčnike, pike, črte itd. Učenci pa prinesó v vrečici še klinčke s sáboj. Učitelj pokaže po vrsti jedno, potem dve in napósled tri vsake teh reči. Učence povprašuje, koliko jih je, učenci pa posamezno in v zboru odgovarjajo. Na svojem računskem stroji pomakne najprvo jedno kolesce, zraven dve in zraven teh tri kolesca in na tem vidi učenec številčne podobe za vsa tri števila. Potem povprašuje učitelj po različnih predmetih, koliko je tega ali onega v šolski sobi. — Sedaj se prične štetje na računskem stroji; najprvo štejejo števila z imenom v navadnem redu, potem se ime izpušča in se šteje brezimno, končno tudi izven vrste kažoč kolesca ali druga počitovala. Učitelj jim razjasni, kdaj se izgovori „in“, kdaj „je“. Za obe besedi pokaže znamenje. Potem preide k računici in prične z bralnimi vajami. Tu so na str. 3—6. narisani predmetje iz nazornega nauka

in učenec mora povedati, kaj vidi. Vse je v številčnem krogu 1—3. Najprvo bere učitelj uzorno, potem učenci.

Temu sledi prva vaja v pisanji. Učenci se vadijo v narejanji pik, črt, krožca, križca, znamenja za „je“ in ob jednom v branji napisanih znamenj in v stavljanji teh v skupine. Ko so učenci v pisanji in branji izurjeni, razširi se jim po zgornjem načinu številčni krog do 5. Učenci si imajo le to utisniti v spomin, da je $3 + 1 = 4$ in $3 + 2 = 5$. Ravno v tem obstoji Lavtarjev „Dreiersystem“, ali kakor bi slovensko rekli „trojičenje“. Ko znajo učenci vse predmete do pet šteti, pokažeš jim s črtami sestavljene številke slične arabskim številkam. Jedna črta je 1, dve črti $\underline{\quad}$, tri \square , štiri \square , pet črt \square . Šele ko so si to dobro zapamtili, pokažeš jim prave pisane številke.

Za tem pride vaja v pisanji in branji iz računice. Ko je učencem številčni krog do 5 jasen, pové jim učitelj o denarjih in jim ta-le bakreni denar pokaže in razloži njegovo vrednost: krajcar, polkrajcar, četrtak. Kaj še celo temu pristavi? Učence uči menjavati. To stori učitelj z učenci in končno tudi učenci med sáboj. Gotovo koristno za razum.

Po vednem ponavljanji se razširi učencem po znanem načinu številčni krog do 10. Ker jim je sedaj številčni krog do 5 jasen, mislijo si 6 kakor $5 + 1$, 7 kakor $5 + 2$, 8 kakor $5 + 3$, 9 kakor $5 + 4$ in 10 kakor $5 + 5$. —

Kaj se učé učenci sedaj? Nič drugzega, nego šteti različne predmete na različnem način. Prične šteti pri 1, 2, 3 itd. in šteje do 9, 8 itd. Potem šteje in izpušča po jedno, dve ali tri števila in prične šteti pri različnih številih. Sedaj mu je pa imena pri številih izpustiti in šteti mu je, kakor pravimo nezavestno. Temu sledé vaje v branji iz računice, prepisovanje številčnih podob in števil. Ponavlja se še temeljito številčni krog od 1—5.

Sedaj primerja preme črte po njihovi dolgosti. Učenci jih pišejo, potem štejejo in naznanjajo, koliko je jedna daljša od druge.

Po teh uvodnih vajah prične se šele soštevanje. Poočitovanje pri teh vajah se godi natanko tako, kakor pri vajah v štetji in bralnih vajah v računici. Najprvo prišteva 1 k vsem številom do 10. Temu sledi vaja v branji iz računice in spisovanje vaj. Istotako dela s številom dve in tri. Ko to završi, kaže jim, kako se merijo proge z decimetrom.

Kako pa uporabi te račune za vsakdanje življenje? Pove jim normalen primérljaj. Kot prvega ima: Zjutraj pride v šolo 1 učenec, kmalu za njim še jeden; koliko jih je v šoli? Ta primérljaj se velikokrat ponovi, kajti potem ustavlja v ta primérljaj zapored 2, 3 itd. in učenci se po prvem vzgledu vadijo sklepati. Svoj pouk pa učitelj naredi zanimiv, da vpleta že sedaj takorekoč geometrične izdelke. Véli učencem podaljševati proge za 1, 2, 3 *dm*, meriti trakove z metrom in pove, kaj je mera; prenarredi za uporabne naloge prvi normalni primérljaj tako, da je vsebina druga, a sklep isti. Takih normalnih primérljajev ima za soštevanje tri.

Ko so otroci v soštevanji v številčnem krogu do 10 izurjeni, preide k odštevanju. To pa prične s štetjem naprej in nazaj. Vse točke, koje sem navel pri soštevanji, ponavljajo se tu, samo da so odštevanju primerne. K odštevanju pridene še meritev z decilitrom, litrom, centilitrom, ponavlja soštevanje v zvezi z odštevanjem in uporabe tega uči učence po štirih normalnih primérljajih, kakoršne sem že prej omenil. Omeniti mi je sedaj, da g. prof. Lavtar v številčnem krogu 1—10 niti ne omenja množitve, meritve in delitve.

Ko učenci poznajo natančno desetico, jo šele prekoračijo. Poočituje se jim s kockami, cilindri in drugimi priročnimi stvarmi in sicer také, da ostanejo posamezne stvari jedne desetice vedno skupaj, druge so od te oddaljene. Iz tega dobé učenci številčne podobe, koje ugajajo miselnim zakonom. Najbolje je uporabljati pri poočitovanji Lavtarjevo „metrično računilo“. Tudi ta številčni krog (10—20) pričinja se s štetjem najprvo s poočitovanjem, potem se šteje abstraktno.

Posebno si je to vrsto zapamtiti. Najprvo štejejo od 10—20, potem od 1—20, 10—15, 13—19, 7—16 itd. . . Ko otroci umejo, kateremu številu vsako drugo sledi, privede jih do tega, da rabijo o pravem času in pravilno vrstilne števnike, pokaže jim srebrni denar: petico, desetico, dvajsetico, četrtdolar, goldinar, dva goldinarja. Vrednost njihova se razloži seveda samo v toliko, kolikor spada v ta številčni krog. Temu sledé vaje v štetji jednakoimenskih števil, potem v pisanji številke do 20 najprvo po vrsti, potem izven vrste. Spočetka jih imenuje in piše sam, potem jih beró učenci. Naposled narekuje učencem različna števila v pisanje. Potem šele začenja s soštevanjem in sicer v tem redu: soštevanje s prekoračenjem desetice, soštevanje temeljnih števil k dvoštevilčnim številom; ravno tako odštevanje. Najprvo vadi odštevanje temeljnih števil od dvoštevilčnih števil, sprva brez prekoračenja, potem s prekoračenjem bližnjega desetičnega prostora. Ko združi odštevanje s soštevanjem ter sošteva več soštevancev na jedenkrat, završi poglavje soštevanja in odštevanja. —

Množitve je v prvi računici dve in pol strani. To učitelj učencem razloži kot okrajšano soštevanje. Na podlagi poštevanke je podati učencem nekaj uporab. Šele na zadnji strani omeni meritev in delitev. To pa samó zato, kakor pravi, ker je to v naših értežih. Po njegovem mnenji spadata zadnja dva oddelka, namreč meritev in delitev, šele v drugi razred. — S tem se konča prva računica. —

Na ta način razlaga v drugi računici tudi številčni krog 1—100. Poočitovala so mu: njegov računski stroj, denar, mere in uteži, fižol, pike, érte in dr. On pokaže učencem cilindre, katere je na računskem stroji iz kolesec sestavil. Ti sestojé iz 1, 2, 3, 4 10 kolesec. Temu sledé vaje s cilindri z desetimi kolesci vkup. Potem zopet razloži desetorico kolesec v posamezna kolesca. Neznano vsoto kolesec razdeli v desetorice kolesec in posamezna kolesca. Potem sestavi desetorice kolesec v stotino, razloži, da so posamezna kolesca jednice, dese-

torice kolesec desetice, deset desetic teh kolesec — stotice. Temu sledé vaje v razložitvi števil v desetice in jednice. Isto se pokaže tudi na merah. Pri vaji v štetji od 1—100 in nazaj razlaga vse drugo, kar se soštevanja tiče, tako, kakor v prvi računici, samo da ravná z deseticami kolesec, kakor v prvem razredu s posameznimi koleseci. — Potem preide k množitvi, kakor v prvem razredu, ponavlja soštevanje, odštevanje in množitve. Šele h koncu druge računice poprime se resno meritve in delitve. Prvo izpeljava iz množitve. Pri meritvi pravi n. pr.: Razdeli 2 kolesci na 2 dela. — 2 kolesci sta 1 kolesee in 1 kolesee ali v dveh kolescih je 1 kolesee in 1 kolesee — ali pa: razdeli 3 kolesea na 2 dela. — 3 kolesea sta 2 kolesci in 1 kolesee ali pa v 3 kolescih sta 2 kolesci in 1 kolesee. To nadaljuje v vrstah. — Pri delitvi pa pravi: 2 kolesci sta 1 kolesee in 1 kolesee ali 2 kolesci sestojite iz dveh delov, iz 1 kolesea in 1 kolesea ali pa 3 kolesea sestojé iz 3 delov ali pa tretji del ali tretjina od 3 kolesec je 1 kolesee. — Nazadnje ima v svoji drugi računici še drobce. Poočituje jih kakor navadno z jabolki, hruškami. Nariše jim na tablo kroge, katere deli na 2, 3, 4, 5, 6 delov. Računi

pa z drobci tako, kakor bi ne bili drobci ter ima imenovalec samo kot ime za števec. Zato opušča pri računanji spodnjo številko pri drobci.

V teh skromnih potezah sem vsaj površno razložil metodo, kojo priporoča g. prof. Lavtar.

S tem završujem svojo razpravo želeč, da bi ta metoda donášala našim učencem po šolah obilo veselja do tega tako važnega predmeta. Knjige pa, katere nam podaja g. prof. Lavtar, so jako lične. Tisk, ki ga je oskrbela marljiva tvrdka Kleinmayr & Bamberg, je dokaj razločen. Jedno željo le bi smel tu izraziti, da bi se za malo šolsko deco ne tiskale vaje v tako dolgih vrstah (str. 22, 23). Kako lahko izgubi učenec pri branju pravo vrsto in ne more slediti nadaljnemu branju. Ali bi se ne dalo to v oddelih recimo po pet vrst tiskati? To bi bilo veliko pregledneje za otroško očesce. V podrobno kritiko te metode se pa ne bodem spuščal na željo gosp. profesorjevo, ki pravi: „Die Bücher mögen erst dann einer eingehenden Kritik unterzogen werden, nachdem man sie gewissenhaft nach allen Richtungen in den Schulen durchgeprüft haben wird“.

Ivan Krutec — Ljubljana.

O potrebi popularizacije najnavadnejših pravil praktične vzgoje.

Zgodovina nas uči, da nobena znanost nima pravega uspeha, če ostane privilegij le nekaterih ljudij, le jedne kaste. Prave koristi od one znanosti nima narod v širjem pomenu besede, ker je še niti ne pozna, korist imajo le pojedinci; to pa nikakor ni pot do občnega blagostanja, do občne sreče. Stari Indi, Egipčani in drugi so bili razdeljeni v zakonito določene kaste. Neprestopna je bila meja iz jedne v drugo. Prva kasta: duhovniki in kralji so imeli izključno pravico učiti se čitanju in pisanju, napredovati v raznih vedah. Nikdo drug ni smel o tem ničesar vedeti, celo pregrešno je bilo. In kaj je bil posledek vsi njihovi učenosti?

Nekaj starih stavb, nekaj podrtin, tu in tam kak zaprašen svaljek pergamenta, in kdor hoče dandanes umeti njihove napise in kljuke, ugibati mora in se truditi, kakor pri težkih rebusih, čudovito zavutih ugankah: znanost ni prodrla v vse sloje naroda, sicer bi bila ostala od grških časov barem kakšna razlaga onih kljuk in klinov.

Le kadar je znanost občna svojina, da ima vsakdo pravico do nje, tedaj le je mogoče priti do zaželjenega cilja, kjer se šele kaže vpliv znanosti na človeško družbo. Najpotrebnejše znanosti morajo seveda tudi najgloblje prodreti v maso naroda, do najnižjih slojev, da, celo v beraško kočó! Katere

znanosti pa so najpotrebnejše? Vsekako one, ki so s človekom v najbližji dotiki, to je njegova skrb za obstanek in vzgoja njegova. Sicer pa v pojem: skrb za obstanek, lahko zmašimo tudi vzgojo, ker dobro vzgojen človek v normalnih razmerah pač mnogo laže živi kot oni, ki je slabo vzgojen; ker ima pa vzgoja pozemeljsko in nadzemeljsko svrhu, moramo jo izluščiti iz puste materije ter zmatrati posebnim sredstvom v življenji. Nam se je danes baviti samo s tem, kako prodere znanost o dobri vzgoji v vse sloje našega naroda, ali kako treba vzgojevalna pravila generalizirati ali popularizirati.

Vsakemu človeku nekako preseda občevati dlje časa s kakim prenapetžem, ki velja v istini le malo ali celo nič, drži se pa in nosi glavo po konci kakor hoteč reči: „Glejte nov talent, brez mene se svet podere, brez mene ni nič!“ Blizu tako se mora človeku dozdevati, ko premišljuje denašnje razmere o človeški družbi. Vse smo že dosegli, veliko veliko dognali, vse prebrskali ter učinili v splošnem napredku res velik korak, le za praktično domačo vzgojo jako malo. Torej za to, kar nam je najbližje, storili nismo še skoro ničesar. Kakor je v širnem poslopji vzgoje še jako malo storjenega za gojitev srca in sploh plemenitih čutov, ki bi nam pač morali biti najbližji, tako vlada še večja suša na polji domače obiteljske vzgoje. Ne mislim tukaj le Slovencev, marveč tudi sosede naše, ki so v malo ali nič boljšem položaji z nami: laški kmet vé o kaki vzgoji toliko kot slovenski, če ne še menj, in nemški vé, navzlic vsi prosveti svojih duševnih velikanov o njih uprav toliko, kot o kaki vzgoji ali kot priprosti, neuki Slovenec o „abecedni vojski“, Čopu, Kopitarji itd. In če se ozremo kvišku do višjih in najvišjih kategorij bivalstva, ali je v tem oziru tukaj morda kaj boljše? Po nekodi je, drugod pa še slabejše kot v kmetskih hišah. V teh se otrok, rekel bi, skoraj ne more razvaditi in razbrzdati, ker se nema ob čem, gosposki se pa lahko. Tudi izobraženi roditelji se vzgoje niso nikjer učili; vse,

kar znajo, posneli so nekoliko iz knjig, nekaj po svoji pameti, nekaj po sebi in svojih roditeljih. Praktična vzgoja se uči samo na učiteljskih, in še tukaj se je gojencem baviti bolj z abstraktnimi pojmi kot s konkretnimi slučajji in istinito praktično stranjo te stroke. Drugod je s tem predmetom povsod — suša. Ali ve n. pr. absolviran gimnazijalec ali realec morda, kako je ravnati z otrokom, ko se v prvo zlaže? Ako ti ne vedo, ki so se vendar nekaj učili, kako bi to vedel absolviran ljudskošolec? Prvi, kakor drugi se v nekem času — prej ali pozneje — zakopljajo v obiteljski krog, da jim treba vzgojevati lastne otroke po lastni vesti, lastnem znanji, lastnem prepričanji. V šoli se mladenič tega ni učil, tudi mu vsled raznih zaprek ni bilo mogoče, pozneje je imel družega opravila čez glavo, kdo bi se ubijal še s tem, kdo bi se smešil, ko še ne ve, če bode potreboval te znanosti. Pride nek kočljiv čas, okoliščine hočejo tako ali mladenič sam, in začne se ženiti. Ali naj se uči v tem lepem, pozije polnem trenutku vzgojevati deco, če mu jo Bog da? Ne! Zdaj mu hodijo po glavi druge muhe. Izobraženec kakor tudi neizobraženec ne ve o praktični vzgoji ničesar. Izobraženec barem lahko vzame v roko knjigo, čita jo in proučuje, a neizobraženec tega ne more, ker je ne bi umel brez tolmačenja, ker sploh ne ve, da so tudi knjige o tem, kako je „strahovati“ otroke. Vender so le večinoma te vrste ljudje podloga narodu, in le takih je največ in

„Kar mož nebesa so poslala,
Da večnih nas otmô grobóv,
Vse mati kmetska je zibala,
Iz kmetskih so izšli domóv“.

Kako in kedaj bi bilo učiti praktične vzgoje? Morda mladeniče in dekleta kot bodoče očete in matere. Nikakor ne, ker ni čas ni položaj nista temu primerna. Tudi gojenke v raznih posebnih zavodih se tega ne morejo učiti, ker so še sploh premlade, dasi bi jim v mnogih ozirih to jako koristilo; takšen nauk pa ne bi mogel biti splošen, ker vsaki deklici kakor tudi vsakemu mladeniču ni

odločen zakonski jarem: „Samski stan je popolnejši“.

Po takem skoro ni možno vzgojeslovja obrniti tako, da bi koristilo stvari, koji je načeloma namenjeno. Res, lahka ta stvar nikakor ni. Praktične vzgoje morali bi se učiti roditelji sproti v zakonskem življenji. Tu bi šele padlo seme v dobro, rodovitno zemljo, ko ima človek sam otroke, ki so potrebni dobre vzgoje. Toda s suhimi pravili in učenimi sistemi ne dosežemo ničesar. Tudi so pravila priprostemu umu neumljiva. Drugače je treba vcepljati. To bi se po nekoliko doseglo:

1. z dobrimi povestimi, kojim intencija je po kakšno pravilo iz praktičnega vzgojeslovja ali vsaj naravno objasnjevanje slabih posledkov, ker dotičnik ni slušal omenjenega pravila. Malo ali nič nimamo še takih povestij, ker naši pisatelji se neradi bavijo s takimi problemi, in če tekom povesti tudi rešijo kakšno tako zagonetko, rešujejo jo tako, kakor zahtevajo pripovedna pravila in merilo povesti. Kaj bi se tudi bavili s postranskimi osebami in stvarmi, ko je duh in namen povesti ves drugačen, niti blizu temu, kar bi mi želeli v prospeh domače narodne vzgoje.

Ker je že navada, če kdo govori ali piše o našem priprostem poljedelskem narodu, da se opira na družbo sv. Mohorja, moram se tudi jaz obrniti na odličnega činitelja na poti k blagostanju našega milega naroda. Imenovana družba ima v narodu našem tako velik vpliv, da je ni z lepa družbe, koje bi se ljudstvo tako oklenilo, kakor baš te. Ali bi ne kazalo izdati popularno pisano knjigo o vzgoji? Bilo je že slišati nekaj tacega, a zdaj je zopet vse mirno, kakor da potreba ni več tako pereča. Ali bi ne bilo prav, če bi gg. pisatelji v svojih povestih, ki jih pošiljajo družbi sv. Mohora, oprijeli se nekoliko obdelovanja te strani v našem narodu, ki je še povsem zarastla? Koliko knjig imamo že o kmetijstvu, kletarstvu, živalstvu, o dobrem gospodarstvu itd. in nabožnih, koliko vrst je že izdala omenjena družba? Nečemo nikakor očitati, da je zato morda iz-

grešila svojo vzvišeno nalogo. Nikakor, a na kakšen drug način bi morda laže dosegala isto svrho.

Kaj pomaga ljudi učiti varčnosti, če so že od mladih nog navajeni zapravljivosti; kaj pomaga hudobnega človeka učiti poštenosti, če že od svoje mladosti ni slišal ničesa dobrega; kaj pomaga ljudem spisovati in povelečevati sočutnost in plemenitost srca, če so jim ti čuti v navadnem življenji povsem neznani, če jim že njihovi roditelji niso vcepili prave korenine? Luknjo na rokavu treba zašiti, dokler je še majhna, in ogenj se pogasi najuspešneje, ko je še tako majhen, da ga je moči premagati. Tako treba tudi napake in hibe v našem narodu zdraviti in celiti že na otrocih. Prvi in najboljši lečnik so otrokovi roditelji; če pa ti sami ne znajo izvrševati svoje težke naloge, kakšna bode neki deca njihova. Roditelje treba torej v tej stvari poučevati.

Z dobrimi povestimi je privajati ljudi na pravo pot. Vsaka povest imej za podlago le jedno pravilo iz vzgoje, ne več, ker sicer se gradivo nakopiči in preprostemu umu je pa najbolj jednostavna stvar kmalu prezamotana, neumljiva. Lep uzor za to nam je De Amicis. V svoji knjigi „Il Cuore“ je v vsakem oddelku dal le jednemu slučaju povod biti nagibom k človekoljubju. Škoda, da ta rod menda ne učaka slovenskega prevoda omenjene knjige. V avstrijskem duhu jo treba preustrojiti.

V povestih, obravnavajočih po kakšno pravilo vzgoje, ravnati se je, če tudi se ne strinja s pripovednimi pravili, po dr. Vošnjaku, kakor zna on pisati za narod in pokazati, kaj je pravo, kaj ne: bodi črno, kar je črno, a belo, kar je zares belo, ne škoduje tudi nekoliko — ne preveč! — pretirano. Bolj na jasnem kot je sonce, lepše nam sveti.

2. s priobčevanjem kratkih, umljivih pravil v časopisih. Znano je, da včasih kratek, lakoničen izrek bolj vpliva na človeka, kot pa dolga in morda še „suha“ povest, ali celo golo pravilo. V obliki kratkih zanimivih dogodkov morali bi naši dnevni

listi priobčevati, če ne drugje, vsaj med „raznimi vestmi“, vzgojevalna pravila ali pa kratko razlaganje kakega posebnega slučaja v domači vzgoji n. pr. prva laž, prva tatvina, prva nespodobnost, začetek zapravljenosti, nevoščljivosti i. dr. Vse to bi moralo biti popolnoma umljivo in popularno, sicer ni uspeha. Naša dnevnikarja prihajata ljudem v roke vsak dan; če bi tak list prinašal le jeden dan v tednu kakšno tako notico, nabralo bi se jih ob letu precejšnje število. Tudi našim tednikom in popularnejšim polmesečnikom bi bila sveta dolžnost skrbeti na tak način za blagor milega nam naroda. S praznim cepidlačenjem se počrni včasih pol preveč nedolžnega papirja, mar bi ga boljše uporabili. Tednik ali polmesečnik jemljemo navadno večkrat v roke, in ko smo vse prečitali, pregledujemo vsled dolgega časa ali nedostatka dobrega berila še „insetate“; ni mogoče torej, da ne bi kdo ugledal tudi takih novostij. Sleherna imovita, z otroki obdarovana hiša morala bi imeti po jeden strokovni list o vzgoji.

Vsakdo pa ni tako bogat niti tako izobražen, da bi čital časnike. Kaj s temi? Jedinna pomoč jim je dobra knjiga in pa

3. zvest, za svoj stan vnet učitelj in skrben dušni pastir. Imenovana činitelja sta toli imenitna, da v nekaterih slučajih lahko nadomeščata obe imenovani sredstvi. Samo jedno dobro uporab-

ljeno sredstvo nas lahko dovede do pravega cilja: znanje vsaj najpotrebnejših naukov dobre vzgoje v imoviti hiši, kakor v revni koči.

Da se naša deca prav vzgoji, to mora biti glavna skrb vsakih roditeljev, skrb vsake dežele in države. Naša deca je naša nada, nada v bodočnost, up prihodnje sreče našega naroda. Dober ud človeške družbe in s tem tudi dober državljan pa bode le oni, ki je bil v svoji mladosti prav vzgojen. Poglejmo vrtno drevo v samotni dobravi med divjim grmovjem, kamor je pred leti veter slučajno zanesel seme njegovo. Ali bode kedaj, ker že drugega ne, vsaj podobno dobro vzgojenim vrtnim drevesom? Nikdar. Taka je tudi s človekom, ki je v vesoljnem stvarstvu vendar še nekoliko več kot sadno drevo med drugim drevjem. Skrbni in vestni roditelji vcepijo svojemu otroku podlago do vsega, kar bi ga moglo dohiteti v življenji. Šola sicer dostikrat izpremeni učencu čut, a ne vsakemu in ne vselej. Mi dobimo otroka šele z dovršenim 6. letom. Le nekaj ur na dan je z nami, ves drugi čas ima opraviti z njim rodna hiša, rodna mati. Torej: če hočemo imeti dobro vzgojene otroke, treba najprej, da so njihovi roditelji v domači vzgoji vsaj nekoliko poučeni, to pa dosežemo le s populariziranjem pravil praktičnega vzgojeslovja.

Ivo Trošt — Razdrto.

Nekaj črtic iz šolskega življenja v Kamniku v minolih stoletjih.

a) Ljudska šola.

Že l. 1207. se nahaja kot priča v potrdilnem pismu „magister pontifex physicus“. Ali ne ve se, je bil li imenovani „magister“ mestni učitelj ali samo domači učitelj mejnega grofa Henrika Isterskega, ki je večkrat bival v Kamniku.¹⁾ Pač pa je imelo mesto šolsko poslopje in učitelja l. 1391. Tega leta sta namreč učitelj

Friderik in njegova soproga kupila hišo in dvor zraven mežnarije.¹⁾ Štiri leta pozneje je volil župnik Oton „der Stüpl“ vrt poleg šole za vsakterega učitelja. Kamničanje so torej imeli svojega učitelja že ob času, ko o šolah po drugih krajih vemo jako malo. L. 1483. je v neki tožbi imenovan Jurij „scholari in Stayn“.²⁾ Tudi

¹⁾ Parapat: Doneski k zgodovini kranjskih mest, str. 131.

²⁾ Parapat: Doneski k zgodovini kranjskih mest, str. 136.

¹⁾ Schumi: Urkunden- und Regestenbuch. II. zvezek str. 10.

l. 1575.¹⁾ in za Valvazorja je bila tu šola. Učitelj ni bil tudi orgljavec. Ko so preselili župni dvorec zaradi preteče turške nevarnosti v samostan, preselila se je tja tudi šola. Tam je ostala tudi po zopetni preselitvi župnega dvorca na Šutno do vrnitve oo. frančiškanov.²⁾ Po končani reformaciji je poučeval župnik Boštjan Trebušan.³⁾ V 18. stoletju je bila šola tam, kjer je stala poprej siromašnica.⁴⁾ V prvem nadstropju iste hiše je stanoval beneficijat bratovščine sv. Trojice in sv. Lenarta. Leta je tudi poučeval. Pred l. 1780. so tudi oo. frančiškani poučevali nekatere meščanske otroke. Orgljavec (regens chori) Jakob Zupan, ki je zložil l. 1780. napev prvi slovenski operi „Belin“ na besede avgustinca Damascena Deva, pa je imel že pred l. 1770. do l. 1787. več otrok na stanovanju in hrani in je te, kakor tudi druge meščanske otroke poučeval v branji, pisanji, številjenji in v godbi. L. 1780. je umrl beneficijat bratovščine sv. Trojice in sv. Lenarta Žiga Reich. Deželno oblastvo, katero se je že delj časa pogajalo zaradi ustanovitve trivijalne šole, katera bi se pozneje preosnovala v glavno šolo, predlagalo je mestnemu starešinstvu, naj se ta ustanova podeli oo. frančiškanom, da bodo poučevali v trivijalni šoli. Mestno starešinstvo je pa prosilo, naj se ta ustanova podeli Juriju Jeniču, ker je ta obljubil, da bode poučeval. To prošnjo so uslišali in Jurij Jenič je odprl v istem letu trivijalno šolo. V novo trivijalno šolo se je oglasilo toliko učencev, da je bilo staro šolsko poslopje premajhno in da se je šola na prošnjo Jurija Jeniča preselila v „mestno vojašnico“. Trivijalna šola se je otvorila prav slovesno. K tej slovesnosti je bil tudi povabljen tedanji deželni šolski poročevalec grof Edling, kateri je imel največ zaslug, da se je tu ustanovila trivijalna šola. Grof

Edling se te slavnosti zaradi važnejših opravkov ni udeležil. Nadomestoval ga je normalni šolski direktor, znani pisatelj slovenski Blaž Kumerdej. Toda grof Edling ni bil zadovoljen s samo trivijalno šolo; deloval je na to, da bi se preosnovala v glavno šolo. Zato se tudi l. 1783. podeli beneficij bratovščine sv. Trojice in sv. Lenarta vsled prošnje mestnega starešinstva oo. frančiškonom, kakor odškodnina za poučevanje v trivijalni šoli. Oo. frančiškani so trivijalno šolo že prihodnje leto preosnovali v glavno šolo.*) Zaradi tega jih je prišel direktor Blaž Kumerdej nadzorovat. L. 1787 so prepovedali Jakobu Zupanu imeti še svojo „zakotno“ šolo ter mu ukazali napraviti preskušnjo za trivijalne šole, kar je tudi storil. Imenovali so ga potem za učitelja prvemu razredu.

Leta 1788. je bila v Kamniku jedna glavna in jedna „industrijalna“ šola. Razven učiteljice so poučevali na glavni šoli direktor o. Cahej Rape (ki je bil ob enem katehet, ker je napravil l. 1787. preskušnjo iz katehizovanja), dva oo. frančiškana, Jakob Zupan in učiteljski pomočnik Janez Kehl in njegova soproga. Istega leta je obiskovalo šolo 79 učencev in 39 učenk.

L. 1791. so bili na glavni šoli učitelji: direktor o. Cahej Rape, o. Gindel Jenič, o. Kolumbio Merkač, o. Regalat Mušič, Jakob Zupan in učiteljica Neža Mejač; l. 1792. še vsi prejšnji, samo namesto o. Regalata Mušiča je bil o. Jovito Jovio. L. 1797. je pouk zaradi vojske v deželi za nekaj časa prenehal. Zato se je poletni šolski tečaj končal 15. kimovca, a zimski začel z začetkom listopada. Istega leta je Jakob Zupan vsled starosti tako oslabel, da ni mogel več poučevati. Nadomestoval ga je do l. 1801. Andrej Rebernik, a od tega leta do njegove smrti oo.

¹⁾ Dimitz: Kurzgefasste Geschichte Krains, str. 76.

²⁾ Valvazor: Ehre des Herzogthums Krain. III. knjiga str. 546.

³⁾ Parapat: Doneski k zgodovini kranjskih mest, str. 1.

⁴⁾ Mestni arhiv.

*) Te črtice je pisatelj nabral iz starih listin kamniških. Vidi se iz njih, da Dimitz in drugi zgodovinarji napčno trdijo, da se je glavna šola v Kamniku ustanovila že leta 1776. Pis.

frančiškani.*) Po njegovi smrti so zahtevali oo. frančiškani od njegovega naslednika Podlipnika, da mora poučevati v prvem razredu. Po prizadevanji kamniškega dekana Gašperja pl. Brauneja je pa deželno oblastvo odločilo, da morajo oo. frančiškani sami poučevati. L. 1799. so se ločili vsled prošnje direktorja o. Abunda Pilbacha učenci in učenke. Deška šola je bila od tega časa vedno ločena od dekliške šole. Leta 1797. so pripeljali v Kamnik francoske ujetnike ter jih zaprli v mestno vojašnico v štiri sobe. Šola se je morala umakniti. Deška šola je bila nekaj časa v samostanu. L. 1800 je poslalo deželno oblastvo oo. Kolumbio in Jovio v vojaško bolnišnico v Mekine. Mestno starešinstvo kamniško pa je prosilo, naj omenjena odpokliče; saj službo tolažnika in spovednika lahko opravlja tamošnji loka-

*) G. pisatelj bi nam jako ustregel, ko bi nam iz ondotnega mestnega arhiva pozvedel leto in dan smrti Zupanove in ko bi sploh o tem zanimivem moži nabral kaj črtic. Ured.

list Andrej Kratner. V tej prošnji je tudi omenjeno, da so bili ostali štirje frančiškani že stari, bolehní, torej za učiteljsko službo nezmožni. V groznem požaru l. 1804. pogorelo je tudi šolsko poslopje. Pouk vender po požaru ni prenehal. Pač pa je moral deželni glavar Kamničane priganjati k zidanju novega šolskega poslopja. Ker v vsem mestu ni bilo pripravnega prostora, prosilo je mestno starešinstvo; naj se porabi za šolo samostanska sukarna, v kateri se je izdelovalo sukno za 14 frančiškanskih samostanov. Frančiškanski provincijal Jevnikar se je sicer temu protivil, toda deželno oblastvo je prošnji mestnega starešinstva ustreglo in frančiškanska sukarna se je pretvorila v šolsko poslopje.

V deški šoli so od leta 1801. do meseca listopada 1882. leta poučevali jedino oo. frančiškani. Leta 1882. pa se je pouk na deški ljudski šoli izročil posvetnim učiteljem. *Ljudevit Stiasný — Kamnik.*

Knjiga Slovenska

XIX. veku.

Slovensko slovstvo je popisal M. Majar l. 1846, a priobčile so Drobntince l. 1849 str. 204—216 (cf. Slovenija in Novice); l. 1856: Rajska ptičica (Iz ruskega str. 212). — Slovenski Prijatelj l. 1856: Učiteljski shod v št. Mihoru (str. 129—132). — V Janežičevi Slovenski Koledi l. 1859: Jagodice. Igra v enem djanju po Kr. Šmidu svobodno poslovenil M. Majar (cf. Rožice 1859 str. 49—78). — Vodnikov Spomenik l. 1859: Vodniku veselomu slovenskomu pesniku i učenu novinarju v blag spomen. Nesrečna. Narodna pesma iz Ziljske doline v Koruškoj, tiskana gradjansko-cirilskimi pismeni (str. 179. 180). — Sodeloval je nekoliko v Deutscheslow. Wörtb. 1860 (vid. Vorr. VIII). — Slovenski Glasnik na pr. l. 1863: Sv. Ciril piprošnik, pesem v cirilici, česk. Fr.

Sušil, svobodno poslovenil M. Majar (str. 61). — V Novice je dopisoval na pr. l. 1852: Ne mešaj navlaš ptujih besed med lepo slovenščino (Radislav str. 207). L. 1856: Učiteljska skupščina v Žabnicah na Koroškem (str. 7). Kristijani v Turčii (264—285). Popis nazočnosti cesarja in cesarice med zilskimi Slovenci itd. — L. 1857: Naše slovstvo (171—184). Cirilica: Mi bi radi kdaj brali v Novicah nekatere redke s cirilskimi pismeni tiskane (str. 270), kar mu je vredništvo dovolilo, in vsled tega so v nekterih listih (cf. Glasnik) s cirilico tiskane kratkočasnice za poskušnjo itd. — L. 1858: Ali labodska, lavantska ali lavantinska? Prošnja: Blagородni gospodi naši, kterih beseda pri duhovnoj in svetovnoj oblasti velja: pripomagajte nam, da se nam, posebno nam slovenskim duhov-

nikom v slovenskih deželah od višje oblasti tak le ukaz dá: „Slovenska vlastna imena oseb in imena domača v slovenskih farah se imajo vsigdar pisati v sadaj navadnom organičkom pravopisu, in da se ne naključí kaka pomota, se ima pristaviti v kerstnu, smertnu in svatbenu knjigu v oklepu tudi vsikdar ime po starom pravopisu pisano, ako se potreba kaže (str. 86)“. Ozir po svetu: Bosna in Hercegovina (str. 98—117). Slovenska gospôda: da Slovenci slovenske gospôde skoro nič nimamo, i kako bi se moglo odvernuti škodljivo ptujčevanje naših ljudi (str. 194—197). Imena novih denarjev (204). Za spomenik Vodnikov naj se razpišejo darila za tiste dijake na naših gimnazijah, kteri se slavenskih narečij najmarljivejše učé (317). Radost o prvem slovenskem pastirskem listu knezoškofa Valentina (407 cf. Slov. Prij. Einšpieler). — L. 1859: Glasi o cesarskem ukazu, ki določuje učbeni jezik v različnih deželah našega cesarstva, kjer govori o početnih, srednjih in bogoslovnih šolah (IX X). V sostavku: Slovenščina na Slovenskem — kaže, čto nam je storiti, da povzdignemo slovenščinu na čast družbenoga jezika (403). — L. 1860: Slava spevana svetima apostoloma slavenskima Cirilu i Metodu l. 1860 v veseli spomen nju apostolovanja l. 1860 (Dve svetli zvezdi bliščete — na nebu nam Slavenom itd.), pesem tiskana v cirilici in latinici (str. 1). — L. 1861: Stanje Slovincov z ozirrom na ustavno listino. Naše potrebe so tri: 1. Naša narodnost ima javno v deržavi obveljati. 2. Slovenske pokrajine bi se imele sjediniti v jednu deželu i se dovoljiti vsem Slovincem samo jedini sbor. 3. Bratska sloga s Horvati i uzajemnost s Slovani, osobito z avstrijskimi (str. 88—95).

6. Sveta brata Ciril i Method slavjanska apostola i osnovatelja slovstva slavjanskoga. Tisučeltni spomén na léto 863. Spisal Matija Majar Ziljski. V Pragu 1864. 8. XI. 176 str. Knjiga je tiskana na jednoj straně latinskimi, na drugoj cirilskimi pismeni. Življenjepis, v kterom se razlaga, kako je slavjansko slovstvo cirilskimi i glagolitičkimi pismeni pro-

cvétalo i kako se je slavjanska božja služba po obredu zapadne i po obredu izhodne cerkve ali širila ali propadala v različnih slavjanskih plemenih i v različnih pokrajinah slavjanskih. Pripovêda se, koliko su se trudili ti sveti muži sv. Ciril i sv. Metod, njuni pomagavci i naslédnici za slovstvo i za službu božju v slavjanskom jeziku (cf. Novic. 1864 str. 416).

7. Uzajemni Pravopis slavjanski, to je: Uzajemna slovnica ali mluvnica slavjanska. Spisal i na svétlo izdal Matija Majar Ziljski. V zlatnom Pragu 1865. 8. XIV. str. 237. — Svezek I. 1863. II. 1864. III. 1865. „Ta slovnica ali mluvnica obseže v sebé zajedno šest slovníc scéla jednako uredjenih, to je, slovníc cerkveno-slavjansku, rusku, horvatskoserbsku, česku, poljsku, i uzajemno-slavjansku, piše v predgovoru; dalje se ozira po priložnosti i na ostala književna narečja slavjanska, namreč na gorotanskoslovensko i bolgarsko, na ugerskoslovensko i lužičkoserbsko, osobito onda, kada se v jednom ali drugom od njih najde nešto presno slavjanskoga, čto se je zgubilo v ostalih naših književnih jezicích. To je prva uzajemna slavjanska slovnica . . . Imel sem tu knjigu uže čelu spisanu cirilskimi pismeni, pa uvaživši vsestrano sadajne slovstvene okolnosti Slavjanov v obče i naj bližje potrebe Slovincov, Horvatov, Čehov, Moravanov, Slovakov, Lužičkih Serbov i Poljakov, večji děl latinoj se služečích, sem ju dal natisniti za sada pismeni latinskimi itd.“ Obseg: I. O slavjanskom jeziku v obče. II. O pismě slavjanskom. III. O pravopisě uzajemnom. IV. O tvaroslovji. V. O skladnji slov. VI. O besédnji. — Tisk c. kr. dvorne tiskarnice sinov Bogomila Haase.

8. Slovnica Ruska za Slovence. Spisal Matija Majar. Tisk. na Dunaju 1867. 8. 172. Založil G. Blaž, trgovec v Reki (Fiume). Beseda o knjigi. Pismo spisovatelju (str. 1—12). Razlaga nekoliko slovnícnih besed nahodečích se v ti slovnici. O pravopisi, sklanji, spregi in skladnji (11—49). Poslovice (50—53). Iz Nestorovega letopisa . . . Sveti Ciril in Metod . . . Čajni germ . . . Zima

zarajskega kmeta (54—161). Trgovska pisma. Prestava naj navadnejših besed, ki se rabijo v trgovini. Na Ruskem se rabijo sledeči denarji, mere in vage (162—172).

9. Slavjan. Časnik slovstven i uzajemen za Slavjane književne i prosvetljene. Vreduje in na svetlo dava Matija Majar v Celovč. God. I. 1873. 8. 160 str. II. 1874. III. 1875 str. 180.

V Novicah l. 1864 že kaže se v dopisu iz Koruške o čitavnici in novi tiskarnici neko nasprotje mej stranko v Gorjah in mej domorođci v Celovcu (str. 163—171 cf. 203) itd. L. 1865 imajo Novice njegov govor, namenjen čitavnici v Celovcu, a zabranjen in le tiskan po želji pisateljevi v vzajemno-slovanskem jeziku (str. 135—6) z naslovom: „Visoki raji“ t. j. najstarejši napevi slavjanski. Narodnih pesmi Ziljskih, ki so čista pšenica, zlato blago, pravi, imam še sto. — Neki rokopis: „Narodne pjesme“ iz različnih krajev, 23 listov, nabrala Drobnič-Majar, hrani Slov. Matica (Letopis 1887 str. 346). — Radosten pozdravlja M. Majar Ziljski v Slovincu l. 1879 „Južno-slovjenske narodne popievke“, sakupio Fr. Kuhač, v Zagrebu, češ — „ta knjiga predstavlja nam dejansko toliko zaželjeno uzajemnost in slogo slavjansko: v tej knjigi se najdejo sbrane narodne pesme horvatske, srbske, slovenske in bolgarske itd. (VII, 138)“. Enako iskren sostavek njegov ima Slov. Narod: O cerkvenom jeziku slavjanskem (1879. 263).

Izdavši vzajemno-slovanske knjige „o Cirilu i Metodu, uzajemno mluvnico slavjansko, slovnico rusko“ poskusil je slednjič še po slovstvenem časniku „Slavjanu“ pridobiti si sotrudnikov, a — zastonj! Čim bolj se je trudil, tem manj bilo mu je naslednikov v pisavi. — „Čto ću kazati o ovom mužu? Da je vlastenec? Da ljubi rod svoj iskreno? Da je pripraven vse žrtvovati za blagor domovine, vse, sreću i blago? Da je bistri pisatelj slovenski, jugoslavenski? — Vse ovo preslabo izrazuje značaj M. Majara. Znam ja jedno samo slovo, po kojem češ njegovu

sliku brzo i podobro spoznati, i to slovo je — uzajemnost. Baš ovo slovo čini, da se šire, da uzdrhéu prsa slavjanska, sveto ovo slovo postadoše u sadašnje doba geslom našim, uzorom bolje budućnosti, sreće i slave slavjanskega naroda“ itd. Tako je pisal o njem R. Razlag l. 1852 v Zori jugosl. I. str. 137, a izvršila se je o tem le prva polovica t. j. da je za „uzajemnost slavjansku“ žrtvoval Majar vse svoje blago, in — „žal, da pri svojem plemenitem, nesebičnem delovanju ni mislil na se in na svoje stare dni. Starcu so jele oči temneti. Brez (dostojne) podpore domá (cf. Danic. 1883 str. 117) odšel je v slovansko Prago, kjer so ga bratje Čehi gostoljubno sprejeli in ga preskrbeli za bodočnost“ (cf. Spomenik slov. uzajemnosti str. 99). — Iz tega vzroka menda je sprejela družba sv. Mohora njegov rokopis, v katerem razodeva svoje že prej tu in tam priobčeno mnenje, namreč:

10. Sveta brata Ciril in Metod slovanska apostola. Spisal Matija Majar Ziljski, duhoven Krške škofije. V tisućletni spomin smrti sv. Metoda izdala in založila Družba sv. Mohora v Celovci. 1885. 8. 79 str. s 26 podobami. Doklada A. Pastirski list Ljubljanskega knezoškofa Jakoba. B. Krščanska beseda za bratovščino sv. Cirila in Metoda (Iz Drobtinic l. 1867). Začetek in namen, napredek in sad družbe.

Kar živi v pokoju, bil je v Zagrebu, Ljubljani, l. 1882 š Slovani v Rimu. O političnem njegovem delovanju glej: Slovinci in 1848. leto. Sicer pa: „Slovénski Narod“ l. 1874. 48—52. — Spomenik slovanske uzajemnosti l. 1886 str. 205—6. Celo življenje svoje sem se trudil, v vseh svojih spisih in knjigah, katere sem na svetlo dal, da bi se slovanski jeziki približevali in da bi se slovanska plemena bližje spoznala. To se zdaj godí in me neizrečeno veselí, pravi sam v pismu do slavnostnega odbora (str. 103); zato kliče kakor l. 1848:

Slava Bogu na nebu in mir ljudem na zemlji
kateri so dobrega srca!

Književnost.

Junaki. Spisal slovenski mladini Fr. Hubad, c. kr. gimnazijski profesor, I. knjižica, izdala in založila „Družba sv. Cirila in Metoda“. 88 strani. Cena 25 kr. — Bogat zaklad prelepih vzgledov kreposti in hrabrosti podaje naši mladini pa tudi odraslim v lepi jezikovni obleki „Družba sv. Cirila in Metoda“ kot četrti zvezek svoje knjižnice. Prednost, katero ima ta knjižica zaradi kratkih in spodbudnih zgodovinskih črtic pred drugimi obširnimi pripovedkami je toliko večja, ker posebno mladina dolgih sestavkov nerada ali še celo ne bere. V 24 krajših povestih prav mikavno opisuje gospod pisatelj 24 Slovencev junakov; torej je ta knjižica posebno namenjena našim dečkom, v katerih naj budi in krepi domorodni in avstrijski patrijotični čut. Slavna „Družba sv. Cirila in Metoda“ je dobro spoznala, katere duševne hrane naša mladina neobhodno potrebuje. Peljala je v prvem zvezku mladež k našemu prevzvišenemu in dobrotljivemu očetu Frančišku Jožefu, da bi po njegovih slavni delih spoznala in si utelesila njegovo preobilno ljubezen do podanikov. Drugi zvezek (Rudolf Habsburški) naj goji dinastični, tretji (Vodnik) pa narodni čut.

Iz svoje skušnje vem, kako malo ima naša šolska mladina takih knjižic na razpolaganje, katere bi bile tako primerne, kakor so do sedaj izdani štirje zvezki te „knjižnice“. Kadar je treba otroško knjižnico pomnožiti, slišati je vedno jadikovanje: „Kaj bom kupil, vse, kar je primernega izšlo, že imamo“.

Nikjer ne nahajamo toliko pomanjkanja, kakor ravno pri šolskih knjižnicah, torej naj vsak

učitelj po vsi moči na to deluje, da bo slavnemu „Društvu sv. Cirila in Metoda“ mogoče, v še obilnejši meri izvrševati svojo izvrstno pričeto nalogo.

L. Belar.

Temeljni nauk o knjigovodstvu (I. del: jednostavno knjigovodstvo). Poleg letnega poročila deške meščanske šole v Krškem z dodatki. Spisal dr. Tomaž Romih, meščanski učitelj, tiskal in založil J. Krajec, Novo Mesto 1890 — cena? — To je prva obširnejša slovenska knjiga v tej stroki in je že zaradi tega večje važnosti, ker se ž njo tudi na trgovinskem in obrtnem polju odpre pot slovenskemu jeziku. Gospod pisatelj v posameznih oddelkih prav priprosto in umljivo razpravlja vse, kar spada v „jednostavno knjigovodstvo“. Ti oddelki so: 1. Postavne podlage trgovskega poslovanja. 2. O izrazih, ki se rabijo pri knjigovodstvu. 3. Bistvene knjige jednostavnega knjigovodstva in sicer: a) Inventarna knjiga, b) blagajna, c) dnevnik, d) glavna knjiga. 4. Pomočne knjige. 5. Praktičen primer jednostavnega knjigovodstva in trgovskega poslovanja za vse imenovane knjige. — Iz srca želimo knjigi najboljšega uspeha. Tudi za obrtne nadaljevalne šole, katere se na Kranjskem vedno množijo, potrebna bi bila za to stroko posebna slovenska šolska knjiga. Kaj ko bi se gospod pisatelj kot strokovnjak poprijel še tega dela? A. Ž.

Nauki o varstvu živali za mladino, katere smo priporočali v 2. številki, stojé 15 kr., po pošti 5 kr. več.

Vprašanja in odgovori.*)

Prvo vprašanje. Kaj je šolskemu vodstvu na večrazrednicah ukreniti, ako oboli jedna izmed učiteljskih oseb? (G. J. B.)

Odgovor. V prvi vrsti je šolskemu vodstvu skrbeti, da uk ne zastane. Učiteljsko osebje je po § 26. al. 2 učnega reda z dne 20. vel. srpana 1870. zakonito zavezano, tudi v tem oziru pokoriti se odredbi šolskega vodstva. Ako pa se že naprej vidi, da bi ta ovira utegnila trajati dlje časa, mora se o tem vsakako obvestiti krajni šolski svet kot najbližje šolsko oblastvo, ob enem pa tudi, sklicuje se na § 36. učnega reda, c. kr. okrajni šolski

svet, kateri o tej stvari dalje ukrene in svoj sklep naznani naravnost šolskemu vodstvu ali pa potem krajnega šolskega sveta.

Drugo vprašanje, ki je stavi uredništvo. Na zadnjem občnem zboru „Vdovskega učiteljskega društva“ se je sklenilo, da se nasvetovana preuredba društvenih pravil za jedno leto odloži, ker je nova osnova še premalo razglašena, ter da je to stvar v teku tega leta po strokovnih listih vsestransko obravnavati. Potem je pri občnem zboru omogočeno temeljito obravnavanje. Ker je že pol leta preteklo, vpraša, oziroma prosi uredništvo dotične interesente, kdaj se bodo oglasili?

Odgovora željno pričakujemo od raznih strani.

*) Pod tem naslovom bomo odgovarjali na doposlana vprašanja, ki se tičejo šolskega poslovanja sploh.

Naši dopisi.

Z Blok. (Računski stroj). Pri nas imamo mizarja, ki prav ceno izdeluje računске stroje s kazalom. Stroj stoji 5 gld. 20 kr. in je 151 cm visok in 100 cm širok iz hrastovega lesa in črno pobarvan. Kroglice so kaj lično izdelane iz jesenovega lesa; polovica jih je črno pobarvanih, polovica pa naravne barve, vse pa so lepo likane. Kroglice, ki so na močnih železnih drogih, morejo se vsaka posebej ali cel drog skupaj sneti ali zopet vdeti brez najmanjšega razdiranja, kar je prav pripravno za mnogotere računске razprave. Kakor navadno, ima stroj tudi desko čez polovico prostora. Za pošiljanje se more stroj razdejati ter ga vsakdo lahko zopet sam sestavi. — Ta mizar tudi napravi slični stroj za drobce, ali pa ta stroj v manjši ali večji meri. Za naročila radovoljno posreduje podpisano šolsko vodstvo.

Šolsko vodstvo na Blokah (pošta Rakek—Nova Vas) dné 15. prosinca 1890. *Jožef Bozja,*
nadučitelj.

Iz Podzemlja. (P. Kambič †) Dne 25. prosinca ob 12. uri po noči je umrl v Gribljah v črnomaljskem okraji tamošnji učitelj g. Peter Kambič po dolgi, mučni prsni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče šele v 21. letu svoje dōbe. Pokojnik je bil porojen na Krasinci fare podzemeljske od priprostih, pa zelo spoštovanih kmet-skih roditeljev. Šolal se je v domači šoli, potem v Črnomlji, v Novem Mestu in kot pripravnik v Ljubljani. — V službi je bil šele od 1. kimovca 1889. in sicer: meseca kimovca in vinotoka kot namestni učitelj na dvorazrednici v Podzemlji, od 1. listopada pa kot učitelj na jednorazrednici v Gribljah. — Bolezen si je nakopal že kot dijak. Poleg preobilnega učenja moral si je največ s poučevanjem skrbeti za vsakdanje potrebe.

Pokojnik je bil ves vnet za svoj stan, trdnega značaja, pohlevnega in lepega vedenja, tako da se je vsakteremu prikupil. Pogreb dné 28. prosinca je bil veličasten, kakor je za tak mal kraj le mogoče. Zbralo se nas je, da spremimo blagega pokojnika k večnemu počitku, 12 učiteljev, 4 učiteljice in šolska mladina iz Podzemlja in Gribelj. Ljudstva pa je bilo toliko, da se je bilo kar čuditi. Prišel je tudi gosp. župnik adlešički J. Šašelj. Pogreb, lepovencana rakev, ganljivo petje — in govor g. tovariša Šetine — vse to nas je slehernega do solz ganilo. Dasiravno je bil pokojnik še tako mlad učitelj in tako malo časa med nami, vendar se je slehernemu tako priljubil, da smo se vsi s prav težkim srcem ločili od njegove gomile. Le jedna govoricica se je čula: Škoda je pridnega Petra! — A to je delo Vsegamogočnega in v njegove uredbe se nam

ni vtikati. — V miru počivaj, blagi Peter in večna luč naj ti sveti! *Janko Barle — Podzemelj.*

Z Velikih Poljan pri Ribnici, dné 7. svečana 1890. l. (Šolske novice). Nadležna hripa ni prizanesla tudi nam, vendar ni razsajala tako, kot v sosednih krajih. Ker je zbolelo 18 učencev vsakdanje šole, bilo je to pouku dokaj na kvaro. Šola se ni zaključila, ker se je kmalu izboljšalo zdravstveno stanje. — Naša nerazdeljena jednorazrednica ima 49 vsakdanjih in 22 ponavljalnih učencev. Učitelj poučuje tudi veroznanstvo, deklice se učijo ženskih ročnih del. — Do l. 1882. je bila tukaj šolapodružnica, ki so jo opravljali gg. učitelji iz Ribnice. Pred l. 1880. so hodili tukajšni otroci v 1^{1/2} uro oddaljeno ribniško šolo. Leta 1882. se je ustanovila redna šola, ki jo je oskrboval pomožni učitelj g. Matija Hiti. Šolskega poslopja ni bilo, počevalo se je v župnem dvorci, ki še sedaj čaka svojega gospodarja. 1884. l. se je sezidalo pripravno šolsko poslopje. Ves ta čas je krajnemu šolskemu svétu predsednik župan g. Francišek Andolšek, čegar zasluga je, da imajo Poljanci svojo šolo. Za šolo vneti mož tudi ugodno vpliva na narod, tako, da je z zamudami prav malo opravka. Preskrbel je tudi, da se je tik šole kupil vrt, ki meri 15 arov. Z delom bo treba pričeti letos. Učitelj ima za svojo potrebo še vrčiček z 1.68 ara. — Ker že o šolskem vrtu govorim, naj mi bo dovoljeno pripomniti nekaj o šolskih vrtilih našega okraja. Kolikor je meni znano so pri vseh šolah vrtovi razven na Robu in pri Fari. Vzgleden šolski vrt je v Dobrepoljah; morda bi koga zanimalo, če spregovorim nekoliko o njem. Na vrtu, ki meri 19 arov, je 154 vrstnih (materinih) dreves in 1890 požlahtnjenih drevesec. Vrst (sort) je: jablan 36, hrusek 36 češpelj 6, češenj 4, višenj 4, ribezlja 2 in bodočega grozdčija 2. Leta 1889. se je oddalo iz vrta 504 požlahtnjenih drevesec, cepilo se jih je tega leta 1500. Pridno se goji tudi lepotično vrtnarstvo in posebno zelenjadstvo.

Ivan Zupanec — Vel. Poljane.

Iz Črnomlji, dne 10. svečana 1890. (Otvorenje šolskega poslopja). Dne 15. svečana t. l. se v Črnomlji slovesno otvori novo šolsko poslopje. K tej slavnosti je razposlal krajni šolski svét nastopno vabilo: „Vabilo k slovesnemu otvorenju in blagoslovljenju nove Francišek-Jožefove šole ter blagoslovljenju nove šolske zastave v Črnomlji dne 15. svečana 1890. Vspored: 1. Streljanje s topiči in zvonjenje ob 5. uri zjutraj. 2. Ob 3/49. uro se poda šolska mladež iz starega šolskega poslopja v spremstvu uč-

teljstva, krajnega in c. kr. okrajnega šolskega sveta in občinskih zastopov in šolskih prijateljev v cerkev. 3. Poklic sv. Duha ter potem blagoslovljenje nove šolske zastave s kratkim govorom. 4. Slovesna sv. maša, pri kateri poje šolska mladež. 5. Blagoslovljenje nove šole. 6. Predsednik c. kr. okrajnega šolskega sveta izroči s primernim govorom krajnemu šolskemu svetu ključ šolskega poslopja. 7. Nagovor c. kr. okrajnega šolskega nadzornika šolski mladini. 8. Nagovor učenca. 10. Šolska mladež se poda v šolske sobe, kjer se vrši slovesni sklep prve polovice šolskega leta. 11. V spomin te svečanosti razdelé se spominske knjižice. Roditelje in vse šolske prijatelje k udeležitvi uljudno vabi krajni šolski svet.“ — O tej slavnosti sporočim kasneje.

Iz Vrem, dne 3. svečana 1890. (Šolske novice). — Blagi šolski prijatelj, č. g. župnik Anton

Fetich - Frankheim, koji je tu nad jednajst let pastiroval z veliko skrbjo in vztrajnostjo, podaril je pred svojim odhodom na njegovo novo župnijo Šent - Jernejsko tukajšnji šoli 18 tečajev „Vrtca“ in dokaj drugih raznovrstnih knjig v knjižnične namene. Istotako je poklonil 19. tečaj „Vrtca“ novi župnik č. g. Ivan Škrjanec, znan kot pravi prijatelj učiteljstvu, ter obljubil tudi v prihodnje skrbeti, da bode šolska knjižnica preskrbena z novimi tečaji „Vrtca“. Omenjenima častitima gospodoma naj bo tedaj tem pótém izrečena prisrčna zahvala.

Nadležna bolezen „hripa“ priromala je tudi v našo dolino. Poleg učiteljstva obolela je polovica šolske mladine, zato je prišel od zgoraj ukaz, šolo za teden dni zapreti. (Konec prih.)

Vestnik pedagoškega društva v Krškem.

Za leto 1890. so plačali: Knavs Ivan, vikar v Krškem; Gomilšak Ivan, žel. uradnik na Vidmu; Vodeb Jakob, c. kr. profesor v Ljubljani; Bauer Ana, učiteljica v Radečah; Clarici Marija, učiteljica v Šmarjeti; Donati Amalija, učiteljica v Čateži; Fabjancič Fran., učitelj na Bučki; Gebauer Viljem, učitelj v Trzišči; Grčar Andrej, nadučitelj v Mokronogu; Gantar Ivan, nadučitelj na Studenci; Jezernik Martin, učitelj na Branskem; Kaligar Ivan, učitelj v Šmarjeti; Kaligar Karol, učitelj v Križevem; Kuralt Kristina, učiteljica v Št. Jerneji; Kalin Josipa, učiteljica v Kostanjevici; Lavrič Francišek, nadučitelj v Škocijanu; Lunder Francišek, nadučitelj na Raki; Lunaček Aleks., učitelj na Trebelnem; Mubič Fran., učitelj v Št. Jerneji; Osana Josip, zasilni učitelj pri Sv. Duhu; Pavčič Anton, nadučitelj v Št. Ruprtu; Radič Ivan, učitelj v Št. Juriji; Regnard Amalija, učiteljica v Št. Ruprtu; Rozman Florijan, učitelj v Vel. Dolini; Saje Ivan, nadučitelj v Št. Jerneji; Šmitik Franja, učiteljica v Boštanji; Spetzler Gustav, nadučitelj v Boštanji; Trost Karol, učitelj v Št. Jerneji; Vrus Marija, učiteljica v Kostanjevici; Bezljaj Josip, c. kr. okr. š. nadzornik v Krškem; Crnovšek Ivan, umir. uradnik v Krškem; Gabršek Fran., c. kr. okr. š. nadzornik v Krškem; Gregorin Alojzij, c. kr. okr. sodnik v Krškem; Gregorič Francišek, posestnik v Krškem; dr. Krsnik Josip, zdravnik v Krškem; Michél Marija, učiteljica v Krškem; Dr. Mencinger Ivan, odvetnik v Krškem; okrajna učit. knjižnica v Krškem; Pfeifer Viljem, župan v Krškem; Šmidinger Ana, učiteljica v Krškem; Šusteršič Matija, uradnik v Krškem; Tramšek Blaž, nadučitelj na Vidmu; Weiglein Henrik, c. kr. okr. glavar v Krškem; Lapajne Ivan, ravnatelj v Krškem; dr. Vošnjak Josip, dež. odbornik v Ljubljani; Če-

tina Ivan, učitelj v Laškem; Mrcina Ivan, c. kr. vad. učitelj v Gorici; Kumar Valentin, c. kr. vad. učitelj v Gorici; Zupan Tomo, c. kr. profesor in vodja Alojzijevega v Ljubljani; okrajna učiteljska knjižnica v Kranji; Francelj Štefan; učitelj v Studenem; Ribnikar Vojteh, nadučitelj v Dol. Logatci; okrajna učiteljska knjižnica v Dol. Logatci.

Za leto 1888. so plačali: Pintar Matej, kaplan v Št. Ruprtu; Drnjač Tomo, nadučitelj v Sevnici; Pretnar Jakob v Veliki Dolini; Medič Fran., c. kr. učitelj v Mariboru; Račić Alojzij, nadučitelj v Čateži; Vršec Fran., c. kr. notar v Sevnici; okrajna knjižnica v Gorici; Strmšek Vekoslav, učitelj pri Sv. Petru.

Za l. 1887. je plačal: Pretnar Jakob, nadučitelj v Veliki Dolini.

Po več knjig so vzeli, oziroma razpečali Vodopivec Fran., c. kr. okr. š. nadzornik v Gorici (6 iztiskov); Režek Jurij, učitelj v Kranji (8 iztiskov); Mrcina Ivan, c. kr. vad. učitelj v Gorici (40 iztiskov); Brezovnik Anton, učitelj v Vojniku (5 iztiskov).

Društvu so blagovolili darovati: Preč. g. dr. Klofutar L., stolni prošt in studijski vodja v semenišči v Ljubljani 5 gld.; dr. Močnik Fran., vitez, v Gradci 3 gld.; kmetska posojilnica ljubljanske okolice 5 gld.; Wessner Marija, učiteljica v Ljubljani 6 gld. 95 kr.; presl. deželni zbor kranjski 100 gld.

Vsem blagodušnim podpornikom in darovateljem bodi izrečena najprisrčnejša zahvala! Živeli! Istotako se društvo iskreno zahvaljuje pre mnogim poverjenikom, ki so z nabiranjem letnine in z razpečavanjem knjig podpirali društveno delovanje.

Odbor.

Vestnik.

Osobne vesti. Voditelj c. kr. okrajnega glavarstva v Kočevji, preblagorodni g. dr. Ludvik Thomann pl. Montalmar, imenovan je okrajnim glavarjem v Kočevji; c. kr. okrajni glavar v Črnomlji, preblagorodni g. Ferdinand markiz Gozani, pride za okrajnega glavarja v Postojino, c. kr. okrajni glavar v Logatci, blagorodni g. dr. Mihael Gstettenhofer, pa za okrajnega glavarja v Kranj; ministerijalni podtajnik g. Gustav del Cott je imenovan vladnim tajnikom in prevzame voditeljstvo okrajnega glavarstva v Logatci; komisar g. dr. Frančišek Hinterlechner pa prevzame kot vladni tajnik voditeljstvo okrajnega glavarstva v Črnomlji. S temi imenovanji se je izpremenilo tudi predsedništvo c. k. okrajnih šolskih svetov v imenovanih okrajih. — Izprašana učiteljska kandidatinja gospodična Emilija Jurmanova, ki je bila imenovana za Spodnjo Idrijo, prevzela je drugo učiteljsko službo na dvorazrednici v Vremah v postojinskem okraju.

Dr. Jožef Mich †. V Opavi je dne 25. prosinca t. m. po dolgi bolezni umrl dr. J. Mich, c. kr. šolski svetnik, ravnatelj tamošnjega učiteljskega i. t. d. v 56. letu svoje dobe. Pokojnik je bil značaj, čist kot zlato in izveden pedagog. Za razvoj šolstva v Šleziji, katero štejemo gledé šolstva v Avstriji med prve, ima on največje zasluge. Bil je Nemeč, a zbog svojega ljudomilega značaja pravičen proti vsakemu. Mnogo je deloval v zakonodajalstvu, posebno kar se tiče normalnih učnih črtežev. Bil je tudi pedagogični pisatelj ter je spisal „vzgojeslovje, logiko, dušeslovje, ukoslovje“, katere knjige so deloma na učiteljskih v rabi in tudi že na slovenski jezik preložene. Pravi oče učiteljev ustanovil je blaginjo za učiteljske vdove in sirote.

Ubožne knjige za Kranjsko. Z razpisom dne 12. prosinca t. l. naznanja visoki c. kr. deželni šolski svet, da je vis. c. kr. naučno ministerstvo z ukazom od dne 13. grudna 1889. l. št. 24.703 iz c. k. zaloge šolskih knjig na Dunaji za ubožne knjige šolskega leta 1890/91 za ljudske šole na Kranjskem odmerilo vsoto 1480 gld. 32 kr. Od te vsote spada na šolski okraj mesto Ljubljana 78:25 gld., Postojina 123:35, Kočevje 146:44, Krško 175:75, Kranj 125:14, okolica ljubljanska 152:84, Litija 107:08, Logatec 125:27, Račoveljka 82:52, Rudolfovo 153:—, Kamnik 111:15 in Črnomelj 99:53 gld.

C. kr. okrajni šolski sveti naj predpisane izkaze o zahtevanih knjigah vložé do dne 1. rožnika t. l. na osredno direkcijo c. kr. zaloge šolskih knjig na Dunaji. Kjer bi se vsled posebnih razmer zahtevalo knjig za večjo vsoto, tam mora dotični c. kr. okrajni šolski svet to potrebo natanko dokazati.

Časopisi v naši državi. V avstro-ogerski državi izhaja 977 časopisov in sicer: na Češkem 236 (v Pragi 86 čeških in 15 nemških), na Moravskem 42, v Šleziji 13, na Avstrijskem 70, na Solnograškem 6, na Štajerskem 18, na Koroškem 8, na Kranjskem 13, na Primorskem 20, na Tirolskem 24, v Dalmaciji 11, v Galiciji 61, v Bukovini 12, na Ogerskem 189, na Sedmograškem 21, na Hrvatskem 24, v Bosni in Hercegovini 6.

Umestna prepoved. Mestni urad v Warnsdorfu na Češkem je osebam obojega spola pod 16.

letom prepovedal obiskovati javna plesišča. Kdor se proti tej prepovedi zasači na javnih plesiščih, bode se s plesišča iztiral in primerno kaznoval.

Nameravane premembe v učnem času. Češki deželni zdravstveni svet priporoča peticijo društva nemških zdravnikov, da bi se opustilo popoldansko poučevanje na gimnazijah in želi, da bi vlada na to delala, da bi se popoldanski pouk na srednjih in ljudskih šolah sploh opustil. — Nasprotno pa deželni zdravstveni svet na Nižeavstrijskem predlaga, da bi se o zimskem času v prvih razredih ljudske šole dopoldanski pouk pričel namesto ob osmih šele ob devetih. — Ta predloga sta si z ozirom na zakonito določeno število učnih ur nekoliko v nasprotstvu. Sicer pa se to more le izvesti v mestih in trgih, kjer je pouk za vse otroke celodnevno.

Kdo bolje ume? Inspekcija v neki šoli je bila končana. Gospod nadzornik in gospod učitelj sta z otroki odmolila in ti so se razšli. Samo jedna blizu trinajstletna deklica ostane v šolski sobi s pismom v roci. Gospod učitelj, ki je med tem pripravljaval uradne knjige, da jih pregleda nadzornik, zapazi deklico in jo — glavo polno skrbij — nekoliko nejevoljno vpraša, česa čaka. „Gospod učitelj“, reče deklica nekoliko prestrašena, „mati Vas prošijo, ko bi hoteli na to-le pismo spisati addresso na strica v Hamburgu — po tem-le“. — „Jutri, sedaj nimam časa, vidiš to —?“ — „Pokaži, deklica, pokaži!“ reče gospod nadzornik in ji vzame pismo ter napiše addresso deklinemu stricu v Hamburgu. „Tako“, pravi, „tu imaš pismo, zdaj je pa le nesi materi“. Ali deklica stoji kakor pribita in šele, ko se učitelj obrne, priskoči k njemu v jedni roci pismo z addresso, ki jo je spisal gospod nadzornik, v drugi pa formular addresso ter pravi: „Prosim Vas gospod učitelj, ali je gospod nadzornik to prav napisal?“ — „Prav“, reče gospod učitelj, a gospod nadzornik se veselo zasmee in pravi: „Vidim, kako zaupanje ima to dete do Vas. Gospod učitelj mu je nad vsemi osebami najvišja avtoriteta. Čestitam Vam!“ „Posel z Budče“.

Ugodno vzgojno sredstvo. V Bostonu se je odprl nov vzgojni zavod, kateri ima namen, koristno baviti se z otroki, ki brez dela postopajo po ulicah. V veliki dvorani se vršé pod nadzorstvom za to določenih oseb razne otroške in telovadske igre. Prostor so zunaj in znotraj okrašeni z zastavami, s podobami in napismi, da vabijo mladino. Ako se to podjetje posreči, odprlo se bode v prihodnjih počitnicah več takih zavodov. Že sedaj prihaja tjá vsak dan do 300 otrok. Ta zavod se je ustanovil na mestne stroške. „P. z B.“

Iz Rusije. Šolski svet v Odesi je izdal ukaz, ki določuje, da na nobeni javni kristijanski šoli ne smejo poučevati židje, če bi bili tudi usposobljeni. Tudi se svetuje, da bi krščanske rodbine ne jemale za domač pouk židovskih učiteljev. Plakati po ulicah opozorujejo občinstvo na to odredbo šolskega sveta, ker židovski učitelji kvarijo нравnost in versko vzgojo. „P. z B.“

Škodljivo kajenje cigaret se je med ameriškansko mladino razširilo in neverjetni meri. V Mi-

neapoli je preiskava dovedla do prepričanja, da skoraj dve tretjini dečkov kadi cigarete in sicer v taki meri, da je upravičena skrb zanj ih zdravje. Na jedni šoli se je pokazalo, da so vsi dečki brez izjeme kadilci. Vlada je torej izdala ukaz, ki strogo prepoveduje prodajanje cigaret nedoraslim dečkom. Učiteljem pa je ukazano, da strogo pazijo na to in naznanjajo prestopke tega ukaza. — Tudi pri nas bi bil tak ukaz umesten, ker mnogo je v mestih zamenjanih otrók, ki se navadijo kajenja, še predno vstopijo v šolo.

Čemu so učiteljišča? Najvišje šolsko oblastvo v Italiji je spoznalo potrebo opozoriti, da so učiteljišča v Italiji zato ustanovljena, da se v njih vzgojujejo učitelji, nikakor pa za vzgojo železničnih in poštinih uradnikov ali kupčijskih potovalcev. Iz tega poziva sklepamo, da si mnogi absolvirani kandidati iščejo kruha drugod, a ne pri učiteljstvu. Gotovo imajo učitelji tam dobro stanje (?) „P. z B.“

Ženske potovalke. Madame de Roy, dama iz odlične pariške družbe, že bolj v letih, šteje se med najslavnejše potovalke naše dobe. Obiskala je že Babilon, Ninive, Heliopolis, razvaline palmirske in one kraje, kjer je baje stal babilonski stolp. Sedaj potuje po Perziji. Ko je bil perzijski šah v Parizu, obljubil ji je varstvo in pomoč. Namen vsega potovanja so ji arheološke študije. Na potovanji jo spremlja samo njen stari sluga. — Dve mladi Američanki, Miss Bly, sodelovalka pri ča-

sopisu „New-York-World“ in Miss Bisland pa sta ravnokar dovršili potovanje okoli zemlje. Povod je bila stava, da to potovanje prej dovršita nego Phileas Fogg v znanem romanu Jules-Vernéja v 80 dneh. Čas je bil določen na 75 dnej. Miss Bly je potovala proti vzhodu preko Evrope, po sueškem prekopu čez Indijski in Véliki ocean v San Francisko in New-York. Posrečilo se ji je, da je potovanje končala v 72 dneh in 6 urah, kar se doslej še nikomur ni posrečilo. Miss Bisland pa je potovala nasprotno proti zahodu ter je prišla po tem poti v Hamburg ravno jedno uro prepozno, da bi se bila s tedenskim parnikom odpeljala v New-York in vsled tega ni prišla v določenem času nazaj.

Učitelji v pruski vojski. Pod tem naslovom smo v poslednji številki priobčeli, kako se je državni poslanec Richter potezal za prusko učiteljstvo. Posledica njegove interpelacije je bila, da je prusko vojno ministerstvo že zaukazalo, da se mora učitelj kot izobraževalec ljudstva v vojni službi bolj spotovati, da se ž njim ne sme surovo ravnati ter je vedno ozir jemati na njegovo socialno stanje.

Zahvala. Slavno društvo „Slovenska Matica“ je blagoizvolilo naši dvorazrednici podariti več knjig iz svoje zaloge v vrednosti 10 gld., za kateri veledušni dar se najiskrenejše zahvaljuje

voditeljstvo dekliške šole.

V Repnjah, dne 10. svečana 1890.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Štev. 104

okr. š. sv. Na jednorazrednici v Gribljah je razpisana učiteljska služba z letno plačo 450 gld., doklade 30 gld. in prostim stanovanjem v stalno ali tudi včasno nameščenju.

Prošnje naj se oddajajo do 25. svečana 1890 pri podpisnem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlji,
dne 31. prosinca 1890.

Gozani s. r.

Št. 122

okr. š. sv. Na dvorazrednici v Poljanah je stalno aličasno popolniti drugo učiteljsko službo (posebno za učiteljice) z letno plačo 400 gld. in z jedno sobo za stanovanje.

Prošnje naj se službenim pótsem semkaj vlagajo do dne 1. sušca t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji,
dne 12. svečana 1890.

Schönbergèr s. r.

Listnica uredništva.

G. — e —: Lepa hvala! V to številko pa dopisa nismo mogli vzprejeti, ker je bil list že napolnjen. Hvala Bogu, da je dotična zvezda že v zatopu, kar sklepamo po izjavah v raznih slovenskih listih, a žal, da vender s svojimi nazori podpihuje priprosti narod zoper šolo in učiteljstvo. Izmed slovenskih listov niti eden še ni tako zaničljivo pisal o tej stvari in to na skrajnem konci 19. sto-

letja! Pred sto leti se o šolstvu gotovo ni smelo tako pisati in v prvi vrsti se moramo mi vprašati: „Kam pridemo?“ če se stvar tako nadaljuje. — G. A. K. v I.: Prosimo nadaljevanja. — G. J. D. v P.: Pride v prihodnjo številko. — Gg. L. J. v Št. J. in K. Č. v Št. V.: Prosimo potrpljenja. — G. A. L. v K.: Pride v prihodnjo številko primerno skrajšano. — G. V. R. v D. L.: Lepa hvala, prosimo še kaj o tem predmetu; za to številko je došlo prepozno. — Gg. J. B. v K. in K. G. v Št. G.: Prihodnjič.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 15. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ prejema list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Florijanske ulice št. 1; naročnino pa prejema g. Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.